

Skutnictwo wiślane - nasze kulturowe dziedzictwo

Kultywowanie tradycji, technicznej kultury rzecznej jest elementem "żywej" lekcji historii dla potomnych, świadectwem tożsamości narodowej i świadomości społecznej, ważnym spoiwem patriotycznym. Rozumieją to i wykorzystują inne narody europejskie, reaktywując tradycyjne skutnie i skutnictwo, tworząc i zarządzając replikami historycznych jednostek, budując wokół nich programy turystyczne i edukacyjne. 20 metrowa replika kozackiej łodzi wojennej "Priesvjata Pokrova" zbudowana we Lwowie, pływając po Dniestrze i morzach odwiedziła już nawet Gdańsk. Seria replik łodzi Wikingów "Skuldelev" pływa w Skandynawii (choć niektóre z nich zbudowane były w Polsce). Kulturę Ysselmeer i Fryzji duńczycy poznają z pokładów tradycyjnych łodzi płaskodennych - jest to prężny element turystyki Danii. Dolina Loary we Francji, od lat rozwijając program rewitalizacji i rekonstrukcji skutnictwa tradycyjnego, dysponuje obecnie potężną flotą kilkuset tradycyjnych drewnianych łodzi francuskich gabarre, reprezentujących miasta i merostwa- budowanych w ramach konkursów, lokalnej aktywności stowarzyszeń i organizacji społecznych, realizujących bogaty program kulturalny i turystyczny. Działają skutnie, kształcą się nowi rzemieślnicy. Francja może stanowić modelowy przykład świadomego i patriotycznego czerpania korzyści duchowych i materialnych z bogatej historii rzeki. Festiwal Loary w Orleanie dowodzi, że tradycyjna kultura rzeczna stanowi uzasadnioną ekonomicznie doskonałą "ofertę" turystyczno-kulturalną dla społeczeństw współczesnej Europy.

Polskie narodowe dziedzictwo wiślane jest zaniedbane. Odchodzą ostatni skutnicy, skutnie popadają w ruinę. Historia rzeczna przestała "żyć" - stanowi już tylko przedmiot naukowych opracowań i, sporadycznie, obiekt wyzwań hobbystów i pasjonatów. W zapomnienie odchodzą różnorodne jednostki tworzące naszą tradycję: szkuta, dubas, koza, łyżwa, bat, byk, komięga, berlinka, szpicberlinka, kafówka, krypa, kajlak, galar, tratwa. Z wielowiekowych rodów skutniczych pozostali nieliczni spadkobiercy w Basonii, Murzynowie, Czerwińsku, Nieszawie, Tczewie- bezsilni wobec realiów ekonomicznych i braku zainteresowania. Widzimy pilną konieczność podjęcia wszelkich wysiłków, aby to unikatowe dziedzictwo zostało zachowane dla przyszłych pokoleń. Naszą pracą powinno być zebranie tej wiedzy (dawniej przekazywanej najczęściej tylko w postaci ustnej), reaktywacja jej w miejscach ich identyfikacji historycznej oraz próba skutecznego ocalenia tej tradycji dla przyszłych pokoleń. Jako być może ostatni świadkowie, w epoce awansu cywilizacyjnego Polski, winni jesteśmy naszym potomnym tą najcenniejszą, bo żywą szkołę historii. Reaktywacja tradycyjnego skutnictwa i zawodów wiślanych może być formą aktywizacji ekonomicznej na terenach nadrzecznych, awansu socjalnego poprzez budowę ośrodków aktywności kulturalnej, sposobem organizowania lokalnych społeczności, formą aktywizacji zawodowej i rzecznoego kształcenia (szkutnik ,sternotorzysta, sternik, zawody rzemieślnicze), szkołą życia i historii dla najmłodszych (zajęcia w skutni, rejsy, zainteresowania).

Program "**Skutnictwo wiślane - nasze kulturowe dziedzictwo**" powinien zawierać 3 podstawowe elementy:

1. system produkcji i konserwacji -sieć skutni lokalnych
2. program zleceń i wsparcia finansowego
3. program eksploatacji

Ad1. Wsparcie w budowie lokalnych szukni wiślanych

Żywy skansen "Szuknia wiślana" - warsztat i miejsce pracy sztukników, w którym w trybie ciągłym odbywa się budowa łodzi tradycyjnych. Warsztat wyposażony jest w miejsce demonstracji, salę wykładową z podstawowymi pomocami edukacyjnymi.

Prowadzone działania:

- a. produkcja tradycyjnych jednostek rzecznych (łodzie, statki, młyny rzeczne)
- b. czeladnictwo- warsztaty dla zainteresowanych: zajęcia praktyczne, materiałoznawstwo, historia, sztuknictwo
- c. edukacyjne- zajęcia dla szkół, lekcje interdyscyplinarne (ZPT, geografia, historia)
- d. tematyczne gospodarstwo agroturystyczne ("wisłoturystyczne"), zielone szkoły
- e. elementy skansenu sponsorowanego przez władze wojewódzkie, dofinansowane z programu ministerialnego

Ad2. Program budowy replik jednostek wiślanych - system wsparcia finansowego i organizacyjnego przy zamawianiu w sztukniach jednostek określonego typu. Program wsparcia merytorycznego, certyfikacji i badań.

Ad3. Program wykorzystania replik- założenia " Żywego skansenu" mogą być zrealizowane poprzez interdyscyplinarne programy edukacyjno- turystyczne, obejmujące swoim działaniem lokalne grupy docelowe i wydarzenia kulturalne (splewy wiślane, festiwale, plenery, rekonstrukcje historyczne, zajęcia szkolne) z wykorzystaniem jednostek wiślanych. Program również dobrze wpisuje się w założenia działań z zakresu partnerstwa publiczno- prywatnego w oparciu o lokalne biznesplany przedsięwzięć turystycznych.